

La cursa per l'Elisi

A dos mesos de les presidencials franceses, els pronòstics sobre el guanyador s'han ajustat força. Els últims escàndols de corrupció del Govern Balladur aporten incertesa al resultat final.

Poques setmanes enrere el primer ministre francès Édouard Balladur semblava tenir assegurada la victòria de les eleccions presidencials. El candidat predilecte del Partit Socialista (PS) per a succeir François Mitterrand, Jacques Delors, hauria estat l'únic polític amb prou popularitat per a derrotar Balladur. Però l'ex-president de la Comissió Europea va desconcertar els socialistes anunciant a mitjan desembre que no es presentaria a la cursa per a ocupar l'Elisi. Els socialistes semblaven, doncs, condemnats a sofrir una repetició dels catastròfics resultats de les eleccions legislatives del 1993 i de les europees del 1994. Michel Rocard feia referència a un "camp de runes" per descriure la situació del PS.

D'una altra banda les enquestes atorgaven a Balladur una intenció de vot, a la segona tanda, del 68%. L'estil conciliador, reposat, àdhuc distant i flegmàtic del primer ministre,

complaïa els francesos i corresponia a la realitat dels temps que passa França. Alguns representants de la dreta fins i tot aconsellaven a Jacques Chirac, líder del Reagrupament per la República (RPR) neo-gaullista i principal rival de Balladur a la presidència, que abandonés la campanya. El diari satíric *Le Canard Enchaîné* copsava el sentiment majoritari dels francesos quan titulava: "(El guanyador) és Balladur, no cal anar a votar."

A dos mesos de la segona tanda de les eleccions, la passejada triomfal de Balladur a l'Elisi s'ha convertit en un camí ben ardu, a conseqüència de la revelació d'un afer d'escoltes telefòniques. Per més que hi ha quatre ministres del Govern Balladur involucrats en casos de corrupció descelats aquests darrers mesos, l'escàndol de les escoltes ha compromès greument, per primera vegada, el primer ministre-candidat. Les recents manifestacions multitudinàries d'estudiants contraris a una

circular governamental que limita l'accés a la universitat també han contribuït a empitjorar la imatge de Balladur. Els socialistes han superat les seves picabaralles internes i s'han unit darrere el seu flamant candidat presidencial: l'ex-ministre d'Educació, Lionel Jospin. Les darreres enquestes ja reflecteixen el perjudici polític que aquests fets han infligit a les aspiracions presidencials de Balladur. Segons un sondeig, Jospin, Balladur i Chirac obtindrien, cadascun, un 22% del vot a la primera tanda.

Per primera vegada s'ha esquarterat l'aurèola d'invulnerabilitat que semblava envoltar Balladur. L'home que sense gaire esforç havia aconseguit la condició de gran favorit s'hi haurà d'escarrassar, si vol convertir-se efectivament en el cinquè president de la Cinquena República francesa.

Balladur, una popularitat inesperada. Quan la dreta francesa aconseguí aquella victòria aclaparadora, en les eleccions a l'Assemblea Nacional, el març de 1993, el fundador i líder del principal partit de la nova majoria parlamentària, Jacques Chirac, va preferir de reservar-se per a les eleccions presidencials del 1995 i proposà un antic ministre de Finances, Édouard Balladur, de candidat a primer ministre. Chirac no volia gastar-se en funcions de govern, precisament en un moment en què França sofria els efectes de la recessió econòmica.

Balladur havia manifestat al 1990 que el primer ministre conservador que cohabités amb Mitterrand durant la darrera etapa del mandat del president socialista hauria de retirar-se de la cursa presidencial. La política econòmica d'ajustament practicada pel govern Balladur no augurava precisament cap índex de popularitat elevat al primer ministre. A més, el nou resident del palau de Matignon arrossegava una imatge de tecnòcrata gris, d'home de tarannà distant i un xic altiu.

Aquests quasi dos anys de gestió de Balladur al capdavant del govern s'han caracteritzat per una lenta recuperació de l'economia francesa i per moltes reculades del primer ministre davant les protestes de diversos sectors socials. El creixement del PIB fou, al 1994, d'un 2% –inferior a la taxa de creixement assolida pels Estats Units o el Regne Unit– i la reducció de la desocupació durant aquest darrer any ha estat molt limitada. La taxa francesa és actualment de l'11,5%.

Algunes mesures econòmiques de caire liberal del govern Balladur han xocat repetidament amb l'oposició dels grups afectats. Els treballadors de la companyia Air France paralitzen el funcionament dels aeroports parisiens durant uns dies, l'octubre del 1993, en protesta contra un pla d'ajustament de la di-

El petit "Watergate francès"

Charles Pasqua. El ministre de l'Interior és a la corda fluixa.

El 20 de febrer esclatava la notícia, publicada a la revista *Le Point*. El setmanari revelava que la policia judicial havia sol·licitat unes escoltes telefòniques a Jean-Pierre Maréchal, metge ginecòleg i sogre del jutge encarregat d'investigar el cas del finançament il·legal de l'RPR, i que l'oficina del primer ministre ho havia aprovat. Una llei del 1991 permet a la policia judicial de fer escoltes telefòniques, sense autorització judicial prèvia, únicament en casos de terrorisme o de crim organitzat. Segons la versió oficial, Maréchal havia intentat d'extorquir Didier Schuller, càrrec local de l'RPR al departament dels Alts de Sena, investigat amb relació al finançament il·legal del seu partit. Durant converses mantingudes entre Maréchal i persones acostades a Schuller, el ginecòleg havia exigint el pagament d'un milió de francs a canvi de provar d'influir en l'actuació del seu gendre, el jutge Halphen. El suposat intent d'extorsió va servir per a autoritzar les escoltes telefòniques i detenir Maréchal a l'aeroport parisenc de Roissy, després de rebre de Schuller un maletí amb un milió de francs. El jutge Halphen va haver d'interrompre provisionalment la investigació, arran d'aquest episodi, fins que el Consell Superior de la Magistratura no l'hagué confirmat en la instrucció del cas.

Algunes fonts apunten la possibilitat que Maréchal hagués estat realment víctima d'una trampa per apartar el seu gendre de la investigació sobre el finançament il·legal de l'RPR. Suposadament, aquesta maniobra tenia per objectiu la substitució del jutge Halphen i l'ajornament subsegüent de les diligències judicials fins després de les eleccions. Sigui com sigui, Balladur ha hagut de reconèixer que les escoltes telefòniques a Maréchal no s'ajustaven a llei, però ha provat de neutralitzar la tempesta política desencadenada per l'afer. Ha acceptat la dimissió del cap de la policia judicial i ha atribuït l'incident a un error de la policia, que no l'havia informat correctament sobre els motius de les escoltes. Per tal de desviar l'atenció sobre l'assumpte, Balladur ha recorregut, així mateix, a un mètode de demostrada eficàcia: l'exaltació del sentiment patriòtic mitjançant la identificació d'un enemic extern que amenaça la seguretat nacional. En efecte, el govern filtrà al diari *Le Monde* que França havia exigint als Estats Units la repatriació de cinc diplomàtics acusats d'espionatge científic i tecnològic. No obstant això, l'estratagema de Balladur i del seu ministre de l'Interior Charles Pasqua té un efecte bumerang perquè ha fet aflorar les esquerdes del govern entre els ministres partidaris de la candidatura del primer ministre (Pasqua) i els que donen suport a Chirac (Juppé, ministre d'Afers Estrangers).

A. M.

recció que preveia acomiadaments en massa. Balladur retira el seu suport a la direcció d'Air France i força l'anul·lació del pla d'ajustament. El projecte governamental de liberalitzar les importacions de peix provoca violentes manifestacions dels pescadors i àdhuc la crema de l'històric edifici del Parlament de Bretanya, a la ciutat de Rennes. Novament, Balladur fa marxa enrere. El primer ministre també cedeix a les protestes dels joves contra una proposta que volia incentivar la contractació de menors de vint-i-cinc anys sense feina amb un 80% del salari mínim.

Balladur ha sabut convertir en virtut aquesta aparent manca de fermesa. Proclama la necessitat de dur a terme una política de consens, d'impulsar reformes només amb l'aquiescència de la societat francesa. La seva gestió exterior ha estat marcada per notables èxits: l'operació militar d'ordre humanitari a Ruanda, l'alliberament de l'avió d'Air France, segrestat per fonamentalistes algerians, amb la intervenció d'unitats especials de la policia i la defensa dels interessos francesos en l'agricultura i l'audiovisual durant les negociacions del GATT.

Poques propostes programàtiques. Tradicionalment, en les eleccions a la presidència francesa, hi ha tingut un paper més important la personalitat dels candidats que no pas la seva filiació política. Un cop més, els candidats ofereixen poc contingut programàtic i més aviat s'abraonen en atacs personals. No obstant això, l'estil balladurià, basat en una gestió prudent i rigorosa i a un avenç fet de reformes graduals i consensuades, sembla ajustar-se als desigs de la societat francesa. La tendència a la convergència d'una bona part dels votants al centre de l'espectre polític també beneficia un candidat moderat com Balladur. En uns moments de descrèdit dels partits polítics, la relativa independència política de Balladur —només és membre de l'RPR des del 1986— constitueix un altre avantatge.

D'una altra banda, l'esclat de l'afer de les escoltes ha palesat algunes de les mancances del candidat Balladur. Com a responsable directe de la policia judicial, el ministre de l'Interior Charles Pasqua és a la corda fluixa. Pasqua constituïa un dels escassos i més valuosos aliats de Balladur dins l'RPR i era considerat el candidat favorit a ocupar el càrrec de primer ministre, si Balladur guanyava

François Mitterrand deixarà la presidència després de dotze anys. El candidat socialista a succeir-lo, Lionel Jospin, té poques possibilitats de vèncer les candidatures de centre-dreta.

Jacques Chirac, principal oponent de Balladur, té el suport de la potent maquinària de l'RPR. Tanmateix, per molt que Balladur i Chirac es desgastin mútuament durant la campanya, la presència d'un d'ells dos a la segona tanda és garantida.

les presidencials. Balladur té el suport dels centristes del Partit Republicà i de la Unió per la Democràcia Francesa (el partit de l'ex-president Giscard d'Estaing), essent així que la potent maquinària electoral de l'RPR és al servei de Chirac.

La divisió de la dreta va ser una de les causes fonamentals de la seva derrota en les presidencials del 1981 i 1988. Després de catorze anys de presidència de Mitterrand, dels daltabaixos electorals del Partit Socialista i de la retirada de Delors, la dreta francesa tenia molt coll avall l'accés a l'Elisi. La batalla fratricida que protagonitzen Balladur i Chirac podria afeblir-los mútuament i perjudicar les possibilitats del representant de la dreta a la segona tanda, en el cas que Jospin superés la primera. Dos candidats més de dreta prendran vots a Balladur i a Chi-

rac: el líder del Front Nacional, Jean-Marie Le Pen, obtindrà probablement un 10% dels vots, i la candidatura anti-Maastricht, de Philippe de Villiers, un 8%. Per molt que Balladur i Chirac es desgastin mútuament durant la campanya, la presència d'un d'ells dos a la segona tanda és garantida, atès que Jospin és

l'únic representant de l'esquerra amb possibilitats de superar la primera. El comunista Robert Hue, el radical Jean-François Hory i els tres representants ecologistes no passen de ser candidatures testimoniales.

La possible entrada de l'ex-primer ministre Raymond Barre en la cursa presidencial complicaria les coses a Balladur. L'independent Barre esgarriparia vots de centre-dreta a Balladur i podria deixar-lo fora de la segona tanda.

Tampoc no es pot descartar que Balladur i Chirac es disputin la presidència a la segona tanda.

No obstant els darrers desencerts, Balladur manté la condició de favorit. Però quan es tracta de votar persones i no partits, les preferències dels electors francesos són normalment més volubles. Els sondatges indiquen que la meitat dels votants encara no s'han decidit definitivament per cap opció. Sis mesos abans de les eleccions del 1981, Giscard d'Estaing guanyava Mitterrand de trenta punts, segons les enquestes. I Georges Pompidou aconseguí de remuntar una diferència desfavorable de vint punts a tres setmanes de les eleccions i derrotà Alain Poher en les presidencials del 1969. La campanya del 1995 encara pot proporcionar moltes sorpreses.

Alexandre Muns